

Còn Đâu Lá Ngọc Cành Vàng

Nguyễn Khắc Nhượng

Nhiều năm qua cứ khoảng 7 giờ 30 sáng tôi thường có mặt ở công viên Lê Văn Tám để tập thể dục. Ra vào công viên hầu như hàng ngày như thế, tôi luôn thấy một cụ bà lưng còng ngồi trên bệ trồng hoa ở cổng phụ của công viên. Cụ ngồi một mình với các vật dụng cá nhân linh tinh bày ra chung quanh. Thoạt tiên tôi không mấy chú tâm tới cụ, cứ nghĩ cụ là người bán vé số hoặc ăn xin nên tôi thường đi lướt qua thôi không để ý tới. Nhưng rồi một hôm sau khi tập thể dục xong, khi vừa bước ra cổng công viên thì cái gối trái của tôi vốn bị thoát hóa từ lâu bỗng đau nhói muốn khụy ngã khiến tôi phải vội chống gậy đến bệ hoa ở cổng ngồi xuống cạnh cụ để nghỉ chân. Tại chỗ ngồi này tôi quan sát hồi lâu không hề thấy cụ chào mời mua bán hay xin xỏ gì với người qua kẻ lại cả. Thỉnh thoảng cụ ngược nhìn quang cảnh chung quanh với ánh mắt vô định, miệng lầm bầm như đang thầm nói điều gì đó cho riêng cụ nghe thôi. Hóa ra cụ không phải là người bán vé số hay ăn xin như tôi tưởng. Tôi bắt chuyện làm quen hỏi cụ về tuổi tác, cụ trả lời nhỏ nhẹ bằng đúng giọng Sài Gòn, rằng đã 86 tuổi.

Dần dà qua khơi gợi của tôi trong cuộc trò chuyện, cụ cho biết đã từng là dược sĩ làm việc cho hãng dược phẩm Roussel của Pháp tại Saigon vào giữa thập niên 60. Ở miền Nam thời ấy dược sĩ được xem là người thuộc tầng lớp danh giá trong xã hội. Cụ khoe đã từng sắm được xe hơi riêng và tự lái xe đi làm hàng ngày. Xuất thân của cụ hóa ra không phải tầm thường, bên họ nội của cụ từ thời Pháp thuộc phần lớn đều có quốc tịch Pháp và là những doanh nhân có máu mặt, có người từng là đại lý độc quyền sản phẩm vỏ xe Michelin có cửa hàng rất lớn tại đại lộ Galliéni, Saigon (nay là đường Trần Hưng Đạo, TPHCM). Cụ cho tôi biết như vậy. Bản thân cụ lúc học tiểu và trung học đều học ở trường Tây trước khi thi vào trường Dược. Cụ có cả thảy 7 người con, có đủ các cháu nội, ngoại. Hiện cụ đang sống với một trong những người con ấy trong một chung cư tại Chợ Lớn. Mỗi sáng sớm sau khi ăn uống tại nhà xong là cụ ra phố, bắt ba chặng xe buýt đến công viên Lê Văn Tám ngồi trên bệ trồng hoa này suốt 5 năm qua. Để làm gì?

- Để đọc kinh cầu cho hương linh ông bà cố bên nội của tôi được siêu thoát bởi các cụ từng được an táng tại đây khi nó còn là Đất Thánh Tây tức nghĩa trang Mạc Đĩnh Chi sau này, nhưng hài cốt của các cụ đã bị thất tán sau khi chính quyền giải tỏa nghĩa trang để làm công viên Lê Văn Tám. Từ 5 năm trước tôi đã có lời nguyện là ngày nào còn sống, còn đi đứng được tôi sẽ tới đây hàng ngày để đọc kinh cầu cho các cụ bên nội tôi được siêu sinh tịnh độ.

Cụ trả lời như vậy và cho biết mỗi ngày cứ khoảng 5 giờ chiều cụ mới rời công viên để đón xe buýt về nhà ở Chợ Lớn. Cụ nói:

- Phải đi hai, ba chặng xe buýt và một cuộc xe ôm mới về đến nhà. Trước đây thì nhà tôi to lắm, ở ngay mặt tiền đường Hiền Vương này, chỉ cần đi bộ chưa tới 10 phút là đến công viên. Nhưng vật đổi sao dời, căn nhà đó đã không còn nữa.

Cụ nói với giọng ngậm ngùi làm tôi không dám đào sâu tìm hiểu nguyên nhân nào dẫn đến cái cảnh "vật đổi sao dời" của gia đình cụ khiến căn nhà "to lắm" của cụ ở mặt tiền đường Hiền Vương (nay là đường Võ Thị Sáu) lại "không còn nữa"!

Tôi hỏi:

- Thế ông nhà vẫn mạnh khỏe và đồng ý cho cụ đến công viên này để cầu kinh hàng ngày hay sao?

Cụ bảo:

- Ông nhà tôi mất lâu rồi. Trước đây ông là trung tá sư đoàn 25 bộ binh. Sau 75 ông đi tù cải tạo trở về, đau yếu liên miên rồi qua đời!

Tôi lặng người đi một lúc. Qua những gì cụ nói, tôi hình dung được gia thế của cụ ở Sài Gòn trước 1975 và hiểu phần nào cái cảnh "vật đổi sao dời" mà cụ đã đề cập. Ngần ngừ một lúc tôi hỏi liệu có thể biểu cụ một chút tiền nho nhỏ để cụ đi xe buýt hoặc mua quà bánh hay không?. Cụ cười, trả lời:

- Cám ơn ông nhiều...

Tôi xin cụ cho biết quý danh? Cụ bảo:

- Tôi tên Công Tăng Tôn nữ Ngọc H.

Hóa ra dòng dõi của cụ là "lá ngọc cành vàng" thứ thiệt chớ chẳng phải dân dã tầm thường. "Một cơn gió bụi" như chữ dùng của học giả Trần Trọng Kim trong hồi ký lịch sử, hay chữ dùng "vật đổi sao dời" của cụ Công Tăng Tôn Nữ này, đã làm cảnh sống của một số người bị đổi thay tất cả, điều mà người xưa thường ví là

cảnh "bể dâu". Với Trần Tế Xương chẳng hạn, cảnh "bể dâu" là khi con sông Vị Hoàng ở Nam Định, quê hương của nhà thơ, bị san lấp để sau đó trở thành "chỗ làm nhà cửa, chỗ trồng ngô khoai" . Ấy vậy mà đêm đêm trong giấc ngủ chập chờn của nhà thơ, khi nghe "tiếng ếch bên tai" ông vẫn cứ "giật mình vì tưởng tiếng ai gọi đò".

Trường hợp cụ Công Tăng Tôn Nữ này với tôi cũng vậy, hình ảnh và hoàn cảnh của cụ khiến tôi không khỏi bùi ngùi cảm thán bởi cảnh đời "dâu bể"! Chợt nhớ mấy câu trong ca khúc Giọt Lệ Đài Trang rất phổ biến của nhạc sĩ Châu Kỳ ở miền Nam trước đây:

"...Còn đâu, đâu lá ngọc cành vàng! Còn đâu, đâu quyền quý cao sang! "

Lá ngọc cành vàng, quyền quý cao sang...Tất cả đều đã bị xóa sạch bởi "một cơn gió bụi" của lịch sử !

NGUYỄN KHẮC NHƯỢNG